

Itä-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskuksen
toimintakertomus 2008

VAHVAA ALUELÄHTÖISTÄ KEHITTÄMISTÄ

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintakertomus 2008

Esipuhe.....	2
Itäsuomalaista verkostotyötä.....	3
Strategiset valinnat.....	3
1 Osaamisen, vetovoiman ja kehittämistyön vahvistaminen	4
Käytännön kehittämiskumppanuus	4
Vaikuttaminen alan alueelliseen ja kansalliseen kehitykseen.....	5
2 KehittämISRakenteiden ja -prosessien tukeminen.....	5
Kansallista ohjelmatyötä alueella.....	5
Verkostojen johtaminen	6
3 Tehokkuus ja tuloksellisuus	7
4 Osaava ja aktiivinen henkilökunta	7
Kehittämistyötä teemoittain	7
1 Tietotekniikka sosiaalihuollossa	7
2 Päihdetyön aluekehitys	8
3 Sosiaalityön henkilöstö	9
4 Lastensuojelun osaaminen	10
5 Ikääntymisen kysymykset.....	11
6 Vammaistyön edistäminen.....	11
7 Varhaiskasvatuksen verkostot.....	12
8 Maaseutu erityisyys toimintaympäristön haasteena.....	13
Lopuksi	13

Esipuhe

Vuonna 2008 sosiaalialalla on Itä-Suomessa kohdattu sekä yhteisen työn edistysaskeleita että huolestuttavia viestejä kuntien kireästä taloudesta, säästövaateista ja henkilöstön epävarmasta asemasta. Tietoon on tullut laajemminkin eri toimialojen työntekijöiden lomautuksia ja irtisanomisia. Tänäpäin Suomen Pankki arvioi historiallisesti maamme painuvan taloudelliseen taantumahan jo ensi vuonna.

Kuntien tiukentunut talous alkaa vähitellen näkyä myös kehittämistyön panostuksissa. Kun on vilpittömästi iloittu myönteisistä hankkeiden rahoituspäätöksistä, on pian huomattu, että hankkeiden omavastuuosuuksien kerääminen ja toimijoiden sitoutuminen toteutusvaiheeseen vaatii käytännössä entistä enemmän työtä kaikilta.

Helppoa ei ole niillä kentän kehittäjillä, joilta odotetaan innovaatioita ilman, että heillä itsellään on kovin selkeää näkyä omien tai alaistensa työsuhteiden jatkosta muutamaa viikkoa tai kuukautta pitemmälle. Edellisen laman aikana kunnista ”imuroitiin” kehittämistyötä reippaasti säästöihin vedoten. Ahdingon jälkeen yhtenä korjausliikkeenä koko maan sosiaalialan kehittämistyöhön päädyttiin perustamaan lakisääteiset alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset. Jää nähtäväksi, miten tämä rakenne osaltaan pystyy puskuroimaan kynnyksellä kärkkyvää sosiaalialan erityisosaamisen hiipumiskierrettä. Lähivuosia varjostaa väistämättä ripeätahtinen ja laajasti alan eri ammattiryhmiä koskettava eläköityminen: osaamista lähtee ja osin kenties virkojakin samassa tahdissa.

Ajalle tyypillisiä ovat olleet myös monet yhtäaikaiset hallinnolliset muutokset, jotka ovat myllertäneet sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaa ja osin myös sen kehittämistyötä. Esimerkiksi Stakes ja KTL hakivat yhteistä muotoa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseksi ja aluehallintoa kaavailtiin uusiksi. Kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon KASTE-ohjelma (2008-2011) näytti ensimmäisiä merkkejään alueille: STM:n rahoituspäätöksiä saatiin alkusyksystä ja uusia avustusanomuksia jo kiireellä vuoden loppuun tähdäten valmisteltiin. Kunta- ja palvelurakennemuudistus kuvioi kuntarajoja ja yhteistoimintarakenteita uusiin asentoihin. Pelipaikkojen hakeminen ottaa aina aikansa.

Keskustelua on käyty myös sosiaalialan osaamiskeskusten hallinnon tulevaisuudesta. Tätä kirjoitettaessa mielessä on ajankohtaista puhetta kuntien peruspalvelujen vahvistamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan pitämisestä mahdollisimman tiiviissä kytkyssä kuntien asiakaspalvelutyön arkeen. Siinä on varmasti järkeä. Kunpa vain voisi luottaa päättäjien viisaaseen vallankäyttöön siinä, että uusiin kuvioihin saataisiin jo lähtötilanteessa sitoutettua riittävästi vahvaa osaamista ja asialliset toimintaresurssit. Muutokset ilman edistystä hukkaavat energiaa ”kehittämisen perustyöltä”, eikä siihen olisi varaa, kun edessä näkyy vaativia tehtäviä. Yhteistä työtä tarvitaan. ISO kiitos kuuluu kaikille, jotka olette tänä vuonna olleet mukana ISO-yhteistyössä. Rohkea, sinnikäs ja osallistava työ jatkukoon, itäsuomalaisten parhaaksi!

Kuopiossa 9.12.2008

ISO-tiimin puolesta,

Tarja Kauppila
johtaja

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Itäsuomalaista verkostotyötä

Itä-Suomessa toimii neljän maakunnan yhteinen sosiaalialan kehittämis- ja vaikuttamisverkosto, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISO. Lakisääteistä yhteistä työtä on tehty seitsemän vuotta Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon alueella. ISO-yksiköiden toimipisteet sijaitsevat Kajaanissa, Joensuussa, Kuopiossa ja Mikkelissä.

Osaamiskeskuksessa hyvinvointityön asiantuntemusta ja voimia on koottu sosiaalialan osaamisen, työn kehittämisen ja vetovoiman parantamiseksi. ISON strategisesti merkittävät maakuntajaostot työskentelivät uudella toimintakonseptilla ja kokoonpanoilla. Verkostoihin kuului lisäksi useita muita säännöllisesti kokoontuvia asiantuntijaryhmiä ja asiakastyön kehittämiseen erikoistuneita yksiköitä.

Alueen yhteisessä työssä tähdättiin ainutlaatuiseseen itäsuomalaiseen kehittämiskumppanuuteen. ISO haastoi työhön sellaisen Itä-Suomen puolesta, jossa välitettäisiin aidosti kanssaihmisistä, kannustettaisiin laajasti yhteisön osallisuuteen ja autettaisiin selviytymään elämässä hyvin. Välittävä Itä-Suomi on valoisa tulevaisuuden tavoite.

Toiminta-alueella oli yhteensä 66 kuntaa, joista 38 kuului taustatahona toimivaan ISO-yhdistykseen. Mukana on ollut muiden muassa Kainuun maakunta-kuntayhtymä. Jatkossa esimerkiksi kuntaliitokset vaikuttanevat tältä osin jäsenmäärään (lisätietoja yhdistyksestä ks. www.isonetti.net). Kymmenen vuotta täyttäneen yhdistyksen jäsenmäärä oli yhteensä 70. Juhlavuonna yhdistys tarjosi jäsenistölle tukea Sosiaalityön tutkimuksen päiville (14.–15.2.08, Kuopion yliopisto) osallistumiseen. Lisäksi yhdistyksen hallitus teki seminaari- ja yhteistyömatkan (30.4.–3.5.08, Novgorod) yhdessä alueen Sosiaaliturvayhdistysten hallitusväen kanssa.

Osaamiskeskus sai valtionavustusta vuodelle 2008 noin 418 000 euroa ja lisäksi toimintaa rahoitettiin hankeavustuksin (STM, lääninhallitus). Hankeavustusten määrä oli noin 43 % kokonaisrahoituksesta. Kansallisessa Tietoteknologian kehittäminen sosiaalihuollossa –hankkeessa ISON hallinnoimien osahankkeiden kannalta keskeisimmät yhteistyötahot olivat STM, Stakes, Kuntaliitto ja Kuopion yliopisto.

Kertomusvuonna ISON palveluksessa työskenteli kaikkiaan yksitoista henkilöä, joista kuusi vakinaisesti ja viisi määrä-aikaisesti. Heidän lisäksi ISON toimitiloissa eri maakunnissa työskenteli kaikkiaan seitsemän henkilöä, joiden työnantajana toimi jokin ISON yhteistyökumppaneista: Kasvun yhteisöt, Etelä-Savon varhaisen tuen ja sosiaalityön kehittämisyksikkö ESSKE, Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä PKSSK, Lieksan kaupunki ja Viola – väkivallasta vapaaksi ry. Harjoittelijoita oli kaksi.

Strategiset valinnat

Strategiatyössä käytettiin viime vuosina toimivaksi osoittautunutta BSC-mallia. Ensimmäinen vaikuttavuutta haettiin systemaattisella sosiaalialan osaamisen, vetovoiman ja kehittämistyön vahvistamisella. Muita kriittisiä menestystekijöitä olivat kehittämisrakenteiden ja -prosessien tukeminen, tehokkuus ja tuloksellisuus (taloudellisuus) sekä osaava ja aktiivinen henkilöstö (osaaminen ja uudistuminen).

1 Osaamisen, vetovoiman ja kehittämistyön vahvistaminen

Käytännön kehittämiskumppanuus

Työelämän ja koulutuksen välisen vuorovaikutuksen ja käytännön yhteistyön vahvistaminen on ISON tärkeä tehtävä. Hyvinvoinnin turvaamisen kannalta on keskeistä, että osaaminen ja koulutus ovat vaikuttavia ja sosiaalialan tehtävät mahdollisimman vetovoimaisia. ISO oli mukana valtakunnallisessa *sosiaalialan käytännön harjoittelun* kehittämistyössä, jota rahoitti STM. ISON kautta Etelä-Savo osallistui päihdetyön ja Pohjois-Karjala vanhustyön työelämäkäytännön harjoittelun kehittämiseen. ISO osallistui valtakunnallisen hankkeen raportin toimitustyöhön.

Itä-Suomessa edelleen valitsevan sosiaalityöntekijäpulan vuoksi *Kuopion yliopisto* haki jatkoa vuoden 2007 lopussa päättyneelle *sosiaalityön Itä-Suomen maisterikoulutushankkeelle*. ISO tuki ja kannusti uuden hankkeen suunnittelussa ja rahoitushakemuksen kuntaosuuksien järjestämisessä. Sosiaalityön koulutuksen vahvistamisen tärkeyttä Itä-Suomessa välitettiin eri tahoille (esim. kunnat, rahoittajat, kansanedustajat, ns. suuri yleisö) ISO-viestinnän kautta. Rahoituspäätöstä odotellaan.

ISO tuki alueen työyhteisöjä ja koulutusorganisaatioita *täydennyskoulutusmallien* luomisessa. Savossa tehtiin päihdetyön yksiköiden *osaamiskartoitukset* tavoitteena luoda päihdealalle täydennyskoulutuksen systemaattinen rakenne, prosessi ja seuranta. Vaalijalan kuntayhtymän hankkeena kehitettiin Savon alueilla vammaisalan osaamisen rakenteita ja alan yksiköiden osaamisen johtamista. Hankkeessa käynnistettiin yhdessä ISON ja koulutusorganisaatioiden kanssa täydennyskoulutuksen *foorumirakenne*. Syksyllä ISO oli mukana Vaalijalan, lääninhallituksen ja koulutustahojen kanssa järjestämässä Osaamisen johtamisen seminaaria Kuopiossa.

Sosiaalialalla käytännön kehittämistyöhön liittyvän *tutkimustiedon* tuottaminen ja tiedon käyttäminen tarkoitti mm. opinnäytetöiden kytkemistä kehittämiseen sekä tutkimustiedon käyttöä ISON asiantuntijaverkostojen työssä ja viestinnässä. ISO tuki erityisesti sosiaalialan uusia asiakastyön *kehittämisyksiköitä* - yhdessä koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa - kartoittamaan ja arvioimaan uudenlaisen tiedontuotannon tarpeita ja tapoja. Koko alueen kehittämisyksiköille järjestettiin kaksi kokoontumista (15.5.08 Varkaus, 8.9.08 Kuopio) ja lisäksi oltiin mukana valtakunnallisissa kehittämisyksikkötapaamisissa (27.5.08 ja 2.10.08 Helsinki). Lisäksi Itä-Suomen sosiaalityön kehittäjät kutsuttiin koolle Kuopioon helmikuussa.

ISO osallistui *Sosiaalialan henkilöstön saanti, osaaminen ja työolojen kehittäminen* -hankkeen johtoryhmään sosiaalialan osaamiskeskusten edustajana. Ko. hankkeen alueellisiin ammatti- ja tehtävärakennepilotteihin ISO osallistui Kainuussa ja Mikkelissä. Uusia seudullisia kokeiluja lähti liikkeelle esimerkiksi lastensuojelun ja perhetyön sekä vanhustyön ja aikuissosiaalityön saralla Etelä-Savossa. Sosiaalityön ja varhaisen tuen kehittämisyksikkö ESSKE ohjasi aktiivisesti näitä kokeiluja.

Sosiaalialan henkilöstön tehtävärakennesuosituksen käytännön toteuttamista edistettiin mm. tiedottamisella, yhteisillä keskusteluilla ja hyvien käytäntöjen levittämällä. Kokemukset ja uudet ideat olivat esillä sosiaalijohdon ja sosiaalityöntekijöiden työkokouksissa, maakunnallisissa sosiaalityön kehittäjäryhmissä sekä muissa ISON tilaisuuksissa. Henkilöstön mitoitussuosituksia vielä odotellaan valmistuviksi STM:stä.

Vaikuttaminen alan alueelliseen ja kansalliseen kehitykseen

Kunta- ja palvelurakennemuutos on edennyt Itä-Suomessa hieman kirjavasti ja monipuolisten suunnitelmien merkeissä. Osaamiskeskuksen roolina on ollut tukea strategisesti *sosiaalijohdon työtä* muun muassa sosiaalijohdon ja ISON maakuntajaostojen kokouksissa sekä myös esimerkiksi meneillään olevan Pohjois-Savon sosiaalijohdon kehittämishankkeen kautta. Lisäksi ISO on osallistunut maakuntaliittojen hyvinvointiohjelmien käynnistämiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön vahvistumista voitiin maakuntajaostojen lisäksi tukea osallistamalla kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelman KASTEen Itä- ja Keski-Suomen aluejohtoryhmän sekä siihen kytkeytyvien maakunnallisten ryhmien ja hankevalmistelujen yhteistyöhön. ISO osallistui KASTEen valtakunnallisiin tapahtumiin. Kainuun kuuluessa Pohjois-Suomen aluejohtoryhmään ISO-yksikön johtaja osallistuu Kainuun alatyöryhmän työskentelyyn.

ISON verkkojulkaisu ”JOHDA SOSIAALIALAA! Puheenvuoroja ja näkökulmia” ilmestyi joulukuussa. *ISO-tiedote* ilmestyi kaksi kertaa (huhti- ja lokakuussa) sekä painettuna että verkkoversiona. Kevään tiedotteessa vahvimpina teemoina olivat päihdetyö ja tietotekniikka. Lokakuun tiedotteessa olivat esillä muiden muassa KASTE-hankkeen ajankohtaiset kuulumiset ja ISO-alueen kehittämisyksiköiden lähitulevaisuuden näkymät.

Isonetin sivujen rakennemuutos ja nettisivujen päivityksen systematisointi aloitettiin vuoden lopulla. Markkinoinnissa kiinnitettiin huomiota visuaalisen ilmeen yhtenäistämiseen. Vuoden aikana ilmestyivät uudet *ISO-julisteet ja -esitteet*, esimerkiksi ISON maakuntajaostojen toiminnasta ja päihdetyön alueellisesta kehittämisestä.

ISO osallistui Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton sekä paikallisten sosiaaliturvayhdistysten järjestämiin hyvinvointikysymysten kunnallisvaalipaneelisiin (29.9.08 Siilinjärvi, 1.10.08 Suonenjoki ja Joensuu, 7.10.08 Mikkeli). Vaikuttamistyötä on tehty myös pitämällä yhteyttä alueen kansanedustajiin. ISO-toimijat ovat tehneet sosiaalialan osaamista, toimijoita ja kehittämisen haasteita näkyviksi kirjoittamalla laajasti alueellisiin sanomalehtiin ja alan julkaisuihin.

2 Kehittämiskäytännön ja -prosessien tukeminen

Kansallista ohjelmatyötä alueella

Kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelma KASTE (2008–2011) on vähitellen käynnistymässä. Ohjelman alueellisessa toteuttamisessa ISO on ollut mukana *aluejohtoryhmässä ja koordinaatiotyössä*. ISO kartoitti *alueelliseen kehittämistyön suunnitelmaan* maakuntien merkittävää sosiaalialan kehittämistyötä ja kehittämiskohteita sekä oli mukana ohjelman kokonaisuuden rakentamisessa.

ISO-alueen maakunnissa perustettiin myös paikallisia, epävirallisia *KASTE-työryhmiä*, joissa ISO toimi kokoonkutsujana ja aktiivisena KASTE-ajatuskokoajana. Nämä ryhmät kokoavat ja välittävät aluejohtoryhmään kehittämisen tarpeita sekä arvioivat keskeisiä kehittämisen kohteita alueensa näkökulmasta jatkossakin. ISO on ollut aktiivisesti mukana alueelle rakennettavien *hankekokonaisuuksien* suunnittelussa ja toteuttamisessa.

KASTE-ohjelmassa korostetaan *pysyvien kehittämisrakenteiden* luomista ja vahvistamista. Tämän suuntaisesti kartoitettiin *Sosiaalialan asiakastyön kehittämissyksiköiden* työn nykytilannetta osana valtakunnallista osaamiskeskusten tiedonkeruuta. Jatkotyöstä sovitaan valtakunnallisten linjausten pohjalta. ISO kokosi alueen kehittämissyksiköt yhteisiin kokouksiin keväällä (15.5.08) ja syksyllä (8.9.08) sekä osallistui kehittämissyksiköiden valtakunnallisiin tapaamisiin.

Tällä hetkellä ISolla on jo esimerkiksi tietotekniikan ja päihdetyön kehittämisessä aktiivinen rooli yhteistyöhankkeiden hallinnoijana ja asiantuntijatukena. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan jatkossakin. Perusterveydenhuollon kehittämistyötä sekä tätä työtä koordinoivan yksikön aikaan saamista tuetaan mahdollisuuksien mukaan osana alueellista, sosiaalialaan linkittyvää kehittämistoimintaa.

Verkostojen johtaminen

ISON *maakuntajaostot* toimivat Sosiaalialan kehittämishankkeen (2003–2007) aikana vahvasti aluetoiminnan toteuttamisen tukena. Uudet jaostot aloittivat toimintansa vuonna 2008 ja sopivat työskentelynsä tavoitteet ja työskentelytavat huomioiden kunkin maakunnan erityispiirteet. Jaostojen toimintakausi on yhtenevä KASTE-ohjelman kauden (2008–2011) kanssa. Maakuntajaostojen toiminnasta tehtiin esite.

ISON sisällöllisiä kehittämisverkostoja on esimerkiksi *lastensuojelussa (avo- ja sijaishuolto), varhaiskasvatuksessa, vammaistyössä, päihdetyössä, vanhustyössä ja sosiaalityössä*. Kehittämis- ja asiantuntijaverkostojen toimintaa arvioitiin, niiden tavoitteita ja toimintaa täsmennettiin, toiminnan tapoja monipuolistettiin ja työryhmien verkostoja laajennettiin alueellisesti. Samalla vahvistetaan jatkossakin verkostotyön osaamista.

Esimerkiksi päihdetyö uudistui. ISON päihdetyön aluekehittäjän työn tueksi kutsuttiin itäsuomalainen päihdealan asiantuntijaryhmä, joka toimii aluekehittäjän ohjausryhmänä. Ryhmä koordinoi itäsuomalaista päihdetyön kehittämistä sekä tutkimuksen ja koulutuksen työelämäyhteistyötä. Maakuntien päihdefoorumit jatkavat laajoina keskusteluareenoina. Niissä nostetaan esille päihdepoliittisia kysymyksiä sekä vaikutetaan rakenteellisen kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Loppuvuodesta uudistettiin myös Etelä-Savon vammaisfoorumi. Maakunnallinen vammaisfoorumi on ennen kaikkea järjestöjen, julkisen ja yksityisen sektorin vammaispoliittinen areena. Se sai kehittämistyöryhmikseen laajan palvelujen kehittämisryhmän sekä ESSKEN vammaissosiaalityön kehittämistyöryhmän. Kehittämistyöryhmät raportoivat tuloksistaan maakunnalliselle vammaisfoorumille.

Kehittämistyössä korostuu edelleen *verkostorakenteiden luominen, vahvistaminen ja ohjaaminen*. Verkostoinen, kumppanuutta korostava ja demokraattiseen dialogiin pohjautuva toiminta on sosiaalialan seudullisten ja alueellisten kehittämiskäytäntöjen juuri. Se on käytännössä ollut edellytys myös sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan lähentymiselle.

3 Tehokkuus ja tuloksellisuus

ISO-tiimi käy puolivuositain strategiapäivillään läpi BSC:n toteutumisen. Väliarviointi oli kesäkuussa (10.–11.6.08 Joensuu) ja loppuarviointi lokakuussa (28.–29.10.08 Kuopio). Strategian tavoitteiden toteutuminen esiteltiin ISO-yhdistyksen hallitukselle yhteisessä strategiapäivässä. Samalla käytiin läpi myös tulevan vuoden tavoiteasettelu.

ISON taloudellista tilannetta on seurattu kuukausitasolla. Lisäksi hankkeiden osalta projektipäälliköt ovat seurannet toteutumaa ja arvioineet tulevia kustannuksia kuukausittain. ISO-tiimin kesken taloudellinen tilanne on käyty läpi kolme kertaa vuodessa. Näillä käytännöillä on pyritty ennakoimaan tulevaa ja ohjaamaan toimintaa myös talouden kannalta suotuisasti – marginaalit ovat kuitenkin kovin pienet ja tarkkana on pitänyt olla.

ISON nettisivuille suunniteltiin toiminnan *palautelomaketta*. Palautetta kerätään jatkossa mm. ISON järjestämistä tilaisuuksista, yhteistyöverkostojen toiminnasta sekä viestinnästä. Uutta palautelomaketta on tarkoitus pilotoida ensimmäiseksi ISON maakuntajaostojen toiminnan arvioinnissa.

4 Osaava ja aktiivinen henkilökunta

ISOlle ollaan laatimassa *henkilöstöstrategiaa*, johon yhtenä osana kuuluva työsuojelun toimintaohjelma nimettiin ISO-TURVaksi ja käsiteltiin ISON hallituksessa 29.10.08. *Työhyvinvointia* vahvistettiin muun muassa järjestämällä tiimin tykypäivät kaksi kertaa vuodessa. Koko henkilöstön yksilöllisestä tykytoiminnasta on laadittu vuosittain suunnitelma. Työnantaja on tukenut yksilöllistä tykytoimintaa myös taloudellisesti. Toteutumista seurattiin vuoden aikana kehityskeskusteluissa (pääsääntöisesti puolivuositain) ja toiminnasta tehtiin yhteenveto vuoden lopussa. Koko henkilöstölle tarjottiin mahdollisuus osallistua ensiapukoulutukseen (19.11.08 Kuopio). Lähinnä aikataulupäällekkäisyyksien vuoksi tähän antoisaksi arvioituun tilaisuuteen osallistui tällä kertaa vain neljä henkilöä. ISOlla on ollut tavoitteena selkiyttää *osaamisen johtamistaan*. Vuoden aikana aiheeseen perehdyttiin asiantuntijavierailuin ja -luennoin (9.9.08 ja 25.9.08 Kuopio), käsikirjastoa täydentämällä ja teoriapohjaa luomalla.

Kehittämistyötä teemoittain

1 Tietotekniikka sosiaalihuollossa

ISO on profiloitunut toimintansa aikana vahvaksi *sosiaalialan tietotekniikan kehittäjäksi*. Voimavarana kehittämistyössä toimivat monipuoliset kansalliset, alueelliset ja paikalliset verkostot sekä sosiaalialan osaajat. Alueella on tehty yhteistyötä tietotekniikkahankkeiden kanssa. ISOlla on keskeinen rooli valtakunnallisessa *Sosiaalialan tietoteknologiahankkeessa (2008–2011)*, jossa ISO vastaa asiakastietojärjestelmien ja tietotekniikka-arkkitehtuurin kehittämistyöstä. Kehittämistyön tarkoituksena on yhtenäistää sosiaalihuollon asiakastietojen sisältöä ja rakennetta sekä asiakasasiakirjojen hallintaa. Tavoitteena on parantaa sosiaalihuollon ammattilaisten ja asiakkaiden toimintaedellytyksiä tiedon tehokkaamman hyödyntämisen avulla.

Sosiaalihuollon asiakastietojen yhtenäistämiseen ja asiakasasiakirjojen sähköisen säilytyksen toteuttamiseen tähtäävä kehittämistyö organisoitiin vuonna 2008 kuudeksi osahankkeeksi, jotka toteutettiin yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Osahankkeissa määriteltiin sosiaalihuollon yleiset asiakirjatyypit ja laadittiin niitä koskeva luokitus, laadittiin palvelukohtaisia asiakirjarakenteita ja niiden teknisiä määrittelyksiä, määriteltiin asiakirjoja kuvailevia metatietoja, kuvattiin sosiaalihuollon toimintaprosesseja, joissa asiakastietoja käsitellään sekä laadittiin selvitykset sähköisen arkistoinnin toteutusvaihtoehdoista ja asiakkaan suostumuksen käsittelystä. Osahankkeiden lisäksi vuoden aikana laadittiin asiakirjojen yleisen rakenteen kuvaus ja semanttisen sisällön yhtenäistämiseen tähtääviä kuvauksia asiakastietojen tietoryhmistä sekä niitä koskevia tietomalleja.

Sosiaalialan tietoteknologiahankkeessa tuotetut selvitykset ja määritykset julkaistaan hankkeen kotisivuilla osoitteessa www.tikesos.fi. Vuonna 2008 ISON koordinoimasta tietotekniikan kehitystyöstä on vuoden loppuun mennessä julkaistu Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen yleinen rakenne, 18 asiakirjatyypikohtaista yleistä asiakirjarakennetta, teknisen asiakirjastandardin implementointisuunnitelma sekä asiakirjojen sähköisen arkistoinnin esiselvitys. Muut laaditut määritykset ja selvitykset julkaistaan hankkeen sivuilla vuoden 2009 puolella hankkeen johtoryhmän käsittelyn jälkeen. Sosiaalihuollossa tarvittavista erilaisista asiakirjoista tehtiin vuoden aikana rakennemäärittelytyötä 62 eri sosiaalihuollon palvelutehtäviin kuuluvan asiakirjan osalta.

Asiakastietojärjestelmiin liittyvän määrittely- ja selvitystyön lisäksi ISON tietoteknologia-alueeseen kuuluu osallistuminen tiedonhallinnan ja tietojenkäsittelyn tutkimustyöhön. Sosiaalialan tietoteknologiahankkeessa tehtävä kehittämistyö linkittyy tiiviisti alan tutkimustoimintaan yhteistyökumppaneidensa kautta. Hankkeen vuoden 2008 painopisteisiin kuului lisäksi sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimusyhteistyön koordinaation kehittäminen ja osallistuminen alan tutkimuspäiville.

ISO-alueella toteutettiin vuonna 2008 kahta Sosiaalialan kehittämishankkeeseen kuuluva tietoteknologiahanketta: eSosTieto Pohjois-Karjalassa ja varhaiskasvatuksen sähköisen asioinnin hanke Kuopiossa. TEKES rahoitti Kainuussa eAsiointi-hankkeen. Pohjois-Karjalassa päättyi vuonna 2008 Itä-Suomen innovatiiviset toimet –ohjelmaan kuulunut SASPA-hanke, jossa kehitettiin erityisesti vammaispalveluihin liittyviä etäpalveluja. ISO osallistui hankkeiden ohjausryhmiin.

2 Päihdetyön aluekehitys

ISON alueellinen päihdetyö vahvistui merkittävästi, kun päihdetyön aluekehittäjä aloitti työnsä helmikuussa. Tämä tapahtui STM:n osaamiskeskuksille vuosiksi 2008–2009 myöntämän lisämäärärahan turvin. Peruspalveluissa toimivien päihdeosaamista vahvistettiin tekemällä kunta- ja seutukäyntejä Ylä-Savoon, Keski-Karjalaan, Kontiolahdelle, Pielavesi-Keiteleelle sekä Varkauteen. Tämän lisäksi eri hankkeiden kautta tavattiin päihdetyön kuntatoimijoita sekä sosiaalihoitajia seudullisesti. Kuntia tuettiin myös strategiatyössä. Kuntakohtaiset avainpäihdeindikaattorit koottiin ja näitä käytetään kuntakäynneillä ja foorumeissa keskustelun tukena ja päätöksenteon tukena.

ISON koordinoimia alueen päihde- ja mielenterveyshankkeiden vertaistukiverkoston tapaamisia järjestettiin vuoden aikana kolme kertaa Varkaudessa. Palautteet hankkeiden verkostokokouksista ovat olleet rohkaisevia. Lisäksi tuettiin hankkeiden ja kuntien päihdetyön kiinnittymistä valtakunnallisiin ohjelmiin. Lääninhallituksen kanssa yhteistyötä tehtiin mm. ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöiden maakunnallisissa työkokouksissa.

ISON koordinoimat maakunnalliset päihdeforumit kokoontuivat Savon alueella kolme kertaa: Savonlinnassa, Mikkelissä ja Suonenjoella. Pohjois-Karjalassa maakunnallinen foorumi kokoontui kahdesti Joensuussa ja kerran Outokummussa. Foorumeiden välistä yhteistyötä tiivistettiin perustamalla alueiden yhteinen asiantuntijaryhmä, joka koordinoi itäsuomalaista päihdetyötä.

Perusteilla on myös teemaryhmiä (mm. kuntoutus- ja PARAS-työryhmät). Tämän lisäksi järjestettiin seudullisia päihdetilaisuuksia Savonlinnassa, Nurmeksessa, Juvalla, Suonenjoella, Mikkelissä, Pielavedellä sekä Lapinlahdella. Näissä tilaisuuksissa käsiteltiin päihdetyön ajankohtaisia aiheita ja tulevaisuutta. Nurmeksessa ja Lapinlahdella tilaisuudet keskittyivät lasten ja nuorten hyvinvointiin ja Mikkelissä vammaispäihdetyöhön. Päihdetyön kehittämissyksiköiden – kuten Tyynelä, Tuustaipale ja Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö – kanssa tehtiin aktiivisesti yhteistyötä.

Yhteistyötä päihdetyön opetuksen kanssa vahvistettiin tekemällä tunnetuksi päihdetyön koulutuksen minimisisältöjä ja tutkimustietoa. Pohjois-Karjalaan ja Etelä-Savoon perustettiin päihdetyön opettajien verkosto, jossa käsiteltiin ajankohtaisia asioita ja opetuksen hyviä käytänteitä. ISO toimii myös opiskelijoiden harjoittelupaikkana. A-klinikkasäätiön tarjoamaa koulutusprosessia toteutettiin Pohjois-Karjalassa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena oli parantaa huumeiden käyttäjien kanssa työskentelevien osaamista ja yhteistyötä.

ISolla on vahvat siteet päihdetyön valtakunnalliseen kehittämiseen. Osaamiskeskusten päihdeverkoston vuosittainen työkokous järjestettiin tänä vuonna Mikkelissä ISON toimesta. Aluekehittäjä toimii Stakesin päihdetyön valtakunnallisessa kehittäjäverkostossa sekä ehkäisevän päihdetyön laatukriteerikouluttajana. Valtakunnalliset päihdepäivät järjestettiin tänä vuonna Kuopiossa. Maakunnallisten päihdetyöryhmien jäsenten näkemykset ja osaamiset olivat näillä päivillä vahvasti esillä. Myös ISON henkilöstö osallistui päiville aktiivisesti.

ISO-viestintää kohdennettiin päihdetyön tueksi. ISO-tiedotteessa päihdetyö on ollut näkyvästi esillä. Koulujen alkamis- ja päättymiseen ajoitetulla ÄLÄ VÄLITÄ -julistekampanjalla puolestaan korostettiin pidättäytymistä päihteiden välittämisestä alaikäisille. Juliste on saanut runsaasti hyvää palautetta. Pielisen Karjalassa päihdetyön kehittäjä halusivat lisäpainoksen julisteesta ehkäisevän päihdetyön kampanjansa tueksi. Kainuussa Päre-projekti halusi painattaa tätä kuvaa t-paitoihin. Savonlinnasta on kuultu huhuja, että kuvaa olisi painettu vesipullojen etiketiksi. Ja onpa samainen juliste jo ehtinyt olla elokuvaohjaaja Markku Pölösen Suomen Filmitoimisto SF:n kuvausrekvisiittanakin. Näistä lähtökohdista on hyvä jatkaa itäsuomalaista päihdetyön kehittämistä.

3 Sosiaalityön henkilöstö

ISO pyrkii osaltaan vaikuttamaan sosiaalityöntekijävajeen poistamiseksi Itä-Suomessa. ISO tuki Kuopion yliopistoa hakemaan rahoitusta järjestyksessä toiselle *maisterikoulutusohjelmalle* Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa. ISON alueella toimivat *maakunnalliset sosiaalityön kehittämistyöryhmät* tarttuivat vahvasti sosiaalityön asiakasprosessien jäsentämiseen ja menetelmälliseen kehittämiseen. Ryhmissä toimii kollegiaalinen tuki ja vertaisohjaus. Ryhmät jakoivat arjen osaamistaan, tuottivat seudullista toimintakulttuuria ja yhtenäistivät työn käytäntöjä. ISO ohjasi ja tuki maakunnallisten sosiaalityön kehittämisverkostojen toimintaa ja vahvisti niiden kehittämisvoimaa hakemalla uusia toimintamalleja ja yhteistyötä alueella.

ISO kokosi myös *sosiaalityön kehittämissankkeita* verkostoksi yhdessä sosiaalityön arkitoiminnan kanssa. Kehittäjä-toimija -tapaamisia järjestetään jatkossakin säännöllisesti. Tapaamisissa

juurrutettiin hankkeiden tuloksia arjen työhön. ISO ohjasi ja tuki Sosiaalityön ja varhaisen tuen kehittämissyksikön ESSKEN toimintaa sekä oli mukana luomassa kehittämissyksikköjen vakiintuneen toiminnan kriteereitä.

Kainuussa jatkui kaksi mittavaa sosiaalityön kehittämishanketta, *Sosiaalityön henkilöstön tehtävärakenteen ja työolojen kehittäminen* sekä *Sosiaalialan kehittämissyksikkö* -hanke. Maakuntien välistä vuoropuhelua vahvistettiin myös Sosiaalityön työkokouksessa Kuopiossa 29.9.08. Työkokouksen erityisenä teemana oli aikuissosiaalityö ja sosiaalialan ammatti- ja tehtävärakenne. ESSKEN ohjauksessa mallinnettiin Etelä-Savon vammaissosiaalityössä kuljetuspalvelujen ja asunnonmuutostyön työprosessit, aikuissosiaalityön monialaisessa kehittämistyöryhmässä kuntouttavan sosiaalityön, kuntouttavan työtoiminnan ja työllistymisen asiakasprosesseja yhdessä työvoimahallinnon kanssa.

4 Lastensuojelun osaaminen

Uusi lastensuojelulaki astui voimaan vuoden alusta. Laki korostaa varhaista tukea ja ehkäisevää lastensuojelua. Lastensuojelu tulee käsittää laajana kokonaisuutena, joka ei ole pelkästään sosiaalityötä. Se koskee muitakin viranomaisia sekä lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä toimijoita. ISO tuki uudistusta muun muassa järjestämällä huhtikuussa päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöseminaarin. ESSKE, Etelä-Savon sosiaalityön ja varhaisen tuen kehittämissyksikkö ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö jalkauttivat lastensuojelulain ohjauksen ja alkuarvioinnin sekä lastensuojelusuunnitelman laadinnan koulutuksen kaikkiin Etelä- ja Pohjois-Savon kuntiin varhaiskasvatuksen, sosiaalityön, perhetyön ja terveydenhuollon lastensuojelutarpeisiin.

ISO teki aktiivisesti yhteistyötä valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat mm. Stakes, STM sekä muut osaamiskeskukset. Valtakunnallisiin verkostoihin vietiin tietoa ISO-alueen kehittämisestä. Toisaalta verkostoista saatua tietoa välitettiin Itä-Suomen alueen käyttöön. *Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston tukityöryhmä (ILO)* kokoaa ISO-alueen keskeisiä lastensuojelutoimijoita. Ryhmän tavoitteena on tukea lastensuojelun kehittämisestä, välittää hyviä käytäntöjä sekä vaikuttaa lastensuojelun tärkeiden kysymysten esille nostamiseen. ILO-tukityöryhmä laati maakunnan lehtiin kannanoton lastensuojelulain toteutumisen tilanteesta.

Ylimaakunnallinen sijaishuollon kehittäjäryhmä ohjaa sijaishuollon kehittämissyksikön toiminnan vakiintumista Etelä-Savoon. Sijaishuollon kehittämissyksikkö vahvistaa alueellista kehittämisalustaansa luomalla sijaishuoltopankin kuntien tueksi. Se toteuttaa räätälöityjä koulutusohjelmia sijaishuollon toimijoiden tarpeisiin. Se myös ohjaa ja konsultoi kuntia ja palveluntuottajia. Kertomusvuonna Etelä-Savon sijaishuollon kehittämissyksikkö kokosi KASTE-ohjelmaan Lasten, nuorten ja perheiden hankekokonaisuuden sijaishuollon kehittämissosiot sekä sijaishuollon psykiatrisen tuen kärkihankkeen. Kainuuseen perustettiin maakunnallinen sijaishuoltoyksikkö ja maakunnan oma 8-paikkainen lastensuojeluyksikkö. Pohjois-Karjalassa Joensuun seudun lastensuojelun työntekijät käynnistivät ISO-yhteistyössä verkostoyhteistyön lastensuojelun vahvistamiseksi.

Lastensuojelun kehittämissyksiköt ovat luoneet Itä-Suomeen tärkeän tukirakenteen lastensuojelun kehittämiselle. Kehittämissyksikköverkosto muodostuu Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Keski-Karjalan sekä Joensuun seudulla. Kehittämissyksiköiden tehtävänä on tuottaa lastensuojelun alueellisia erityispalveluita ja toimia lastensuojelun alueellisina kehittämiskeskuksina. ISO ja kehittämissyksiköt olivat mukana suunnittelemassa Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden

kehittämishanketta Itä- ja Keski-Suomeen. STM myönsi KASTE-ohjelmasta hankkeelle valtionavustusta 2,35 milj. euroa vuosille 2008–2010.

5 Ikääntymisen kysymykset

Harmaantuvassa Itä-Suomessa vanhustyön laadun, osaamisen ja työvoiman turvaaminen on HISO-työssä kaikissa maakunnissa tärkeällä sijalla. ISON näkökulmasta on tärkeää edistää *sosiaaligerontologista osaamista ja sosiokulttuurista työtettä* vanhustyössä. Keskeistä on ikäihmisten omien voimavarojen ja osallisuuden vahvistaminen. Vanhustyön verkostot kokoavat alan toimijoita yhteen. ISON ja lääninhallituksen yhteistyössä järjestettiin teemakohtaisia työkokouksia, joissa sekä kehittämisen haasteet että hyviksi osoittautuneet käytänteet olivat esillä.

Vanhustyön kehittämissyksikkö Karpalo Pielisen Karjalassa kehittää monipuolisesti ja monialaisesti ikääntyneiden palveluita, uusia työtapoja ja toimintamalleja. Yhteistyöhön osallistuu vahvasti myös Pielisen Karjalan kehittämiskeskus Pikes Oy sekä useita yrityksiä, jotka käyttävät Karpaloa alustana omalle tuotekehitystyölleen. ISO osallistui Karpalon työn kehittämiseen ja levitti osaltaan kehittämistyön tuloksia muille alueille. ISO kehitti ja arvioi tutkimus- ja koulutusyhteistyön toimintamalleja yhdessä kehittämissyksikön ja oppilaitosten kanssa. Vanhustyön keskusliitto myönsi Karpalolle Vuoden vanhusteko -palkinnon.

ISO osallistui ikääntymiseen kytkettyvään vireään kansainväliseen yhteistyöhön Pohjois-Karjalassa. Päättyneen *Our Life as Elderly* -hankkeen työtä jatkaa *Older People for Older People (O4O) -hanke*. Tarkoituksena on luoda erityisesti maaseudulle uusia malleja kotona asumisen tukemiseen. Aktiiviset ikäihmiset voivat toimia toinen toistensa tukena ja erilaisten tukipalvelujen tuottajina. Samalla ikäihmisille tarjoutuu mielekästä toimintaa, ja elämänlaatu kasvaa. ISO osallistui yhteistyöhön tukemalla kehittämissyksikkö Karpalon kansainvälistymistä, uusien toimintamallien luomista, arviointia ja levittämistä. Rahoitus on EU:n Pohjoisen Periferian ohjelmasta, ja Suomen osahanketta hallinnoi Pielisen Karjalan kehittämiskeskus Pikes Oy.

Etelä-Savossa ISO tuki JJR- seudulla toteutettua *vanhustyön toimintakeskus* -hanketta, jossa toteutetaan maaseutuerityistä toimintamallia ajatuksella ”kun autan kumppania, pysyn itsekkin jaloillani”. Hankkeessa luotiin haja-asutusalueille kohtamispaikkaverkosto, ikäimmeisten info, palveluohjaus ja vapaaehtoistoimijoiden uusi toimintamalli. ISO oli avainasemassa suunnittelemassa KASTE-ohjelmaan Vanhusten asumisen uudet mallit ja varhainen tuki -hanketta. Maakunnissa ISO kokosi hankekokonaisuuden kuntasitoumukset ja seutujen sisällöllisiä hankekärkiä vauhdittamaan maakunnallista toimeenpanoa.

6 Vammaistyön edistäminen

ISON pitkäaikaisin vammaisalan kehittäjäverkosto on *Etelä-Savon vammaisfoorumi*. Se on **I**vaikuttajaverkosto, joka kokoaa piiriinsä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sekä koulutuksen ja tutkimuksen avaintoimijoita. Foorumi jatkaa alueellisten kehittämishaasteiden tunnistamista ja määrittelyä, tekee aloitteita ja tukee hankkeita. Vammaisfoorumi tukee muun muassa työvoiman palvelukeskusten välityömarkkinahankkeiden etenemistä alueella. Vuoden lopussa Vammaisfoorumin konsepti uudistettiin. Uudistamisen tavoitteena on aktivoida kehittämistoimintaa ja luoda konkreetteja yhteistoiminnan tapoja. Maakunnallisen vammaisfoorumin kehittämistyöryhmiä nimettiin laaja palvelujen kehittämistyöryhmä ja vammaissosiaalityön kehittämistyöryhmä, joka on ESSKEN ohjauksessa jo käynnistänyt

prosessikuvaukset kuljetuspalvelu- ja asunnonmuutosprosesseista. Vammaisalan sosiaalityö on laaja monipolvinen kokonaisuus ja vaativa osaamisalue. Prosessien avaamisen ja kuvaamisen kautta halutaan yhtenäistää alueellisia käytäntöjä ja eheyttää prosessien kulkua sekä tuottaa vertaistuen ja -ohjauksen mahdollisuuksia.

ISO oli mukana valmistelukumppanina *laajan alueellisen vammaisalan kehittämisrakenteen* luomisessa Väli-Suomeen. Asiantuntijatahoina valmistelutyössä olivat Vaalijalan kuntayhtymä, Savon erityishuoltopiiri ja Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä.

Kainuun vammaispalvelujen kehittämishankkeessa pääpaino on palvelujen saatavuuden parantamisessa ja henkilöstön osaamisen vahvistamisessa. Asiakaskyselyjen mukaan jo hankkeen aikana on syntynyt myönteisiä vaikutuksia. Hankkeen rinnalla toimii näkövammaisten Reetta-hanke. Kainuu on mukana *vammaispalvelujen kehittämisyksikköhankeessa* yhdessä Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin kanssa. Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaa keskittyvät kehitysvammahuoltoon ja Lappi vammaispalveluihin. Vammaistyön osaamiskeskusverkoston kokous pidettiin syksyllä ISON koolle kutsumana Kajaanissa. Tärkeänä aiheena oli valmisteilla oleva laki vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain yhteensovittamisesta ja muutoksista.

7 Varhaiskasvatuksen verkostot

Varhaiskasvatuksen laaja-alaisen ja pitkäjänteisen kehittämisen linjauksissa on viime aikoina pidetty tärkeänä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. STM:n *Varhaiskasvatus vuoteen 2020* -raportissa puhutaan moniulotteisesta varhaiskasvatuksesta ja lapsen hyvinvoinnin kokonaisvaltaisesta tukemisesta. Raportissa korostetaan lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämistä sekä varhaiskasvatuspalvelujen laadun kehittämistä. ISO osallistui varhaiskasvatuksen valtakunnalliseen kehittämistyöhön muun muassa osaamiskusten varhaiskasvatusverkoston kautta.

ISO tuki *varhaiskasvatussuunnitelmatyön* jatkumista kunnissa seutukunnallisen yhteistyön, työkokouksien ja seminaarien avulla. *Varhaiskasvatuksen maakunnalliset työryhmät* jatkavat toimintaansa. Työryhmät verkottavat eri toimijoita, vaihtavat hyviä käytäntöjä, hyödyntävät keskinäistä vertaistukea sekä työstävät valittuja kehittämisteemoja. ISON varhaiskasvatustyöryhmät toimivat maakunnittain toisiaan täydentäen. Synergiaa ja kehittämisvaihtoa syntyy toiminnan painotuksista, joita ovat esimerkiksi vasu-työn edistäminen, varhaiskasvatuksen ja varhaisen tuen erityiskysymykset sekä varhaiskasvatuksen laajat yhteistyökysymykset. Vuonna 2008 erityiskysymyksiä käsiteltiin mm. monikulttuurisuutta, vuorohoitoa sekä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyötä.

Perhepäivähoidon ohjauksen työkokouksia pidettiin yhteistyössä lääninhallituksen kanssa kesäkuussa Pieksämäellä ja marraskuussa Kuopiossa. Syksyllä toteutettiin *varhaiskasvatusseminarit* Savonlinnassa ja Joensuussa yhteistyössä koulutustahojen sekä lääninhallituksen kanssa. Kainuussa jatkui *Varhaiskasvatuksen kehittämisverkostohanke*, jossa ovat mukana lähes kaikki maakunnan kunnat. Verkosto on erityisen tarpeellinen siksi, että varhaiskasvatuksesta vastaavat kunnat muiden sosiaalipalvelujen ollessa Kainuun maakunta - kuntayhtymän hoidettavana.

8 Maaseutuerityisyys toimintaympäristön haasteena

Itä-Suomessa ja Kainuussa on valtakunnallisten tilastojen valossa merkittäviä hyvinvointivajeita. Muun muassa pitkäaikaistyöttömyys, lapsiperheiden pienituloisuus ja terveysongelmat luovat suurta *alueellista eriarvoisuutta*. Itäsuomalaisilla on monia haasteita hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi vähäväkisessä, harvaan asutussa ja ikääntyvässä osassa maata.

ISOlla on hyvä kosketus paikalliseen *elämis- ja toimintakulttuuriin*. ISO-alueelta löytyy myös elämisen voimaa ja tulevaisuususkoa. Alueen valtteina ovat asumisen ja elämisen väljyys, luonto ja rauhallisuus.

ISON haasteet liittyivät myös kertomusvuonna hyvinvointipalvelujen saatavuuteen ja kehittämiseen sekä henkilöstön riittävyyteen ja osaamisen vahvistamiseen maaseutuerityisessä toimintaympäristössä. ISO korosti ainutlaatuista kumppanuuttaan *koko elämänkaaren* kattavien välittämistä, yhteisöllisyyttä ja moninaisuutta korostavien maaseutuerityisten palvelujen kehittämisessä.

ISO jatkaa ISON, ammattikorkeakouluverkoston ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin hyvinvointiverkoston koordinoitua Etelä-Savossa. ISO liittyi myös Mikkelin ammattikorkeakoulun Juvenia - kehittämiskeskus- verkostoon, jossa yhteistyössä luodaan mm. tieto- ja tutkimuspankkia itäsuomalaisen lapsi- ja nuorisotutkimuksen, kehittämistoiminnan ja tietopohjan kokoamiseksi osana valtakunnallista tiedon tuottamisen verkostoa. Pielisen Karjalassa ISO osallistuu kehittämiskeskus Pikes Oy:n kanssa kansainväliseen yhteistyöhön, jonka tavoitteena vahvistaa erityisesti maaseudun vanhusten aktiivisen ja omaehtoisen elämän mahdollisuuksia.

Lopuksi

Joku viisas on sanonut, että ne, jotka mietiskelevät maailman kauneutta, saavat siitä itselleen voimavaroja elämänsä loppuun saakka. Tämä kannustaa aika ajoin joukkueenakin pysähtymään: olemmeko sosiaalialaa kehittäessämme muistaneet iloita siitä, mikä sittenkin toimii, siitä, mikä on itäsuomalaisten elämässä hyvin ja kaunista. Aito välittäminen kantaa ISO-työn arjessa, kun huomioimme selvästi myös vahvuudet ja onnistumiset.

